

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-153>

УДК 332.146

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ У ПОЛІТИЦІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

PUBLIC DEBT MANAGEMENT IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT POLICY: PROBLEMS AND PROSPECTS OF SCIENTIFIC RESEARCH

Філатова Ганна Петрівна

доктор філософії, асистент,
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту,
Сумський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7547-4919>

Кравченко Олена Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту,
Сумський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5927-8814>

Овчарова Наталія Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент,
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту,
Сумський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8362-3283>

Fialtova Hanna, Kravchenko Olena, Ovcharova Nataliya
Sumy State University

Дана стаття спрямована на проведення бібліометричного аналізу, який проливає світло на науковий ландшафт ролі управління державним боргом в контексті забезпечення економічної стійкості та подальшого економічного розвитку країни. Для досягнення поставленої мети було використано ряд спеціальних методів та інструментів: вбудовані інструменти БД Scopus, програмний інструмент VosViewer, та веб-інструмент Google Trends. У статті проаналізовано 271 публікації, з 1985 р. по травень 2024 р. Динамічний аналіз продемонстрував виражену тенденцію до зростання кількості наукових публікацій з року в рік, з піковими періодами у 2020 р., 2021 р. та 2022 р. Трендовий аналіз зацікавленості інтернет користувачів засвідчив постійні та різкі коливання в частоті пошукових запитів. Змістовний аналіз дозволив ідентифікувати 3 тематичних кластери, що об'єднують публікації, присвячені впливу управління державним боргом на економічну стійкість країни, на соціально-економічні умови та на загальний добробут населення.

Ключові слова: державний борг, фінансова стійкість, економічний розвиток, управління боргом, бібліометричний аналіз, трендовий аналіз.

In recent years, the problems of uncontrolled growth and inefficient use of public debt have become increasingly common in most countries, especially in the context of economic instability caused by crises (in particular, the Covid-19 pandemic, geopolitical conflicts, etc.) Recognizing the critical importance of this issue, the purpose of this study is to conduct a bibliometric analysis that sheds light on the scientific landscape of the role of public debt management in the context of ensuring economic sustainability and further economic development of the country. To achieve this goal, the article uses a number of special methods and tools: built-in tools of the Scopus database, the VosViewer software tool, and the Google Trends web tool. As part of the bibliometric analysis, the author examined trends in search queries and scientific literature for the keywords "public debt management" and "economic development", and clustered them to identify promising and most relevant research areas. The article analyzes 271 publications from 1985 to May 2024, selected in the Scopus database. Dynamic analysis showed a pronounced trend towards an increase in the number of scientific publications from year to year, with peak periods

in 2020, 2021 and 2022 (which can be attributed to the need to increase public debt due to the Covid-19 pandemic and the full-scale invasion of Ukraine by russia). The trend analysis of the interest of Internet users showed constant and sharp fluctuations in the frequency of search queries on public debt management. The substantive analysis, implemented with the help of VOSviewer software, allowed us to identify 3 thematic clusters: the first one unites publications on how effective public debt management affects sustainable economic growth, financial stability and the country's ability to adapt to crisis situations; the second – how public debt and its management in developed countries affects macroeconomic indicators, public policy and socio-economic conditions; the third – how public debt management affects the efficiency of the health care system. The analysis resulted in the identification of generally recognized key theses for ensuring effective public debt management and promising areas of research.

Keywords: public debt, financial sustainability, economic development, debt management, bibliometric analysis, trend analysis.

Постановка проблеми. Державний борг є одним з ключових джерел (інструментів) стабілізації та стимулювання економічного розвитку країни. Втім чим більше країна залучає позикових коштів, тим більше доведеться їй віддавати в майбутньому (в обсязі основного тіла кредиту та відсотків) та тим більшим є навантаження на економіку. В цьому контексті, ефективно розроблена система управління державним боргом є однією з ключових складових забезпечення економічного розвитку будь-якої країни. Адже, неможливість країни забезпечити безпечний рівень боргового навантаження, шляхом раціонального управління борговими зобов'язаннями, може призвести до руйнівних наслідків та серйозних макроекономічних проблем: значний ріст інфляції, зменшення інвестиційної привабливості країни, перманентний дефіцит бюджету та економічна стагнація (з можливим дефолтом). Окрім того, проблематика управління державним боргом полягає в пошуку ефективної стратегії, яка б відповідала економічним умовам. В даному контексті, важливим є дослідження наукової підтримки, яка сприяє розробці, вивченню тонкощів, та порівнянню національних особливостей розроблення та впровадження ефективних стратегій управління державним боргом. Дослідження наукових доробків та їх ключових ідей дозволяє краще розуміти поточні досягнення і виклики в цій сфері, допомагаючи формувати більш обґрунтовані та результативні підходи до управління боргом. Визначена потреба викликає необхідність проведення такого дослідження за допомогою бібліометричного та трендового аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зростання державного боргу багатьох країн світу актуалізувало питання в наукових працях, щодо розроблення ефективної системи управління державним боргом в контексті забезпечення економічного розвитку. Розвиток економічної думки показав, що сама про-

блема державного боргу полягає не в тому, чи потрібно країні вдаватися до залучення боргових зобов'язань, вона полягає в пошуку відповіді на головне питання: з якою метою і в якому розмірі держава може брати в борг і, що найважливіше, з якими наслідками для економіки країни це пов'язано [4; 7].

При цьому варто зазначити, що окремі науковці, такі як Клементс Б. [1], Кокран Д. [2], Гош А. [5] наголошують виключно на негативному ефекті державних запозичень, стверджуючи, що коли країна має високий рівень боргу, уряд не має стимулу проводити макроекономічні реформи, оскільки прибутки від цієї макроекономічної політики будуть використовуватися лише для погашення заборгованості.

Також, зауважимо, що превалююча більшість дослідників, зокрема Богдан Т. [16], Барановський О. [15], Кулінська А. [17], Школьник І. [13], Новосьолова О. [18], К. Рейнхарт, К. Рогофф [12], розглядає ефективність системи управління державним боргом в контексті забезпечення економічного розвитку через призму показників боргової безпеки (зокрема, показників співвідношення державного боргу до макроекономічних показників країни). Серед низки таких досліджень, в якості прикладу, можна навести наукові праці К. Рейнхарта та К. Рогоффа [12], в яких ключовим показником оцінки боргового навантаження на економіку країни – виступав показник співвідношення державного боргу до ВВП країни.

Незважаючи на значні наукові здобутки, остаточно невирішеними залишаються теоретичні та прикладні проблеми, що стосуються, насамперед, пошуку нових шляхів перетворення державних запозичень на інструмент економічного зростання за рахунок розроблення ефективної системи управління державним боргом.

Існуючі підходи потребують критичної оцінки з урахуванням особливостей сучасного розвитку наукових досліджень.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в тому, щоб оцінити глибину дослідження проблематики розроблення ефективної системи управління державним боргом в контексті забезпечення дієвої політики економічного розвитку країн ЄС та України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для всебічного аналізу наукових публікацій у сфері управління державним боргом у статті використано різноманітні методи та інструменти зокрема: вбудовані інструменти бази даних Scopus від Elsevier, web-додаток Google Trends.

Обраний пошуковий запит «управління державним боргом» AND «економічний розвиток», сформований за допомогою логічного оператора AND дозволив виокремити релевантні наукові публікації з досліджуваної тематики.

Отримані дані були імпортовані в ПЗ VosViewer для проведення кластерного аналізу та візуалізації бібліометричних карт з виділенням зв'язків і хронології. Окрім того, для дослідження інтернет-запитів, пов'язаних з управлінням державним боргом, використано аналітичні онлайн-інструменти, такі як Google Trends.

Дослідження базується на вибірці наукових публікацій, отриманих з бібліометричної бази даних Scopus. Проаналізовано період з 1985 по травень 2024 року (для аналізу пошукових запитів в Google Trends – з 2004 року по травень 2024 року).

Таким чином, пошуковий запит по БД Scopus дозволив знайти 271 публікації по роках (1985-травень 2024) в тематиці «управління державним боргом» AND «економічний розвиток».

Найстаріша публікація, виокремлена за обраним пошуковим терміном в БД Scopus датується 1985 роком. Найбільш цитованою є праця Ф. Ван Дер Плоега, та А. Венейблза [4], яка станом на травень 2024 року має 116 цитат і присвячує на розгляд феномену «раптових доходів». Як стверджують автори: "Ефективне використання раптових доходів вимагає обачної фіскальної політики, яка надає пріоритет зменшенню боргу та заощадженням для захисту від майбутніх економічних потрясінь".

Не зважаючи на появу першої публікації ще в 1985 році слід констатувати незначну зацікавленість науковців в досліджуваному питанні взаємозв'язку системи управління державним боргом та політикою економічного зростання країни (максимальна кількість робіт не перевищує значення 21 публікації/ за 1 рік).

Рисунок 1 демонструє тенденцію зміни кількості публікацій з ключовими словами «управління державним боргом» та «економічний розвиток» в БД Scopus по роках.

Як видно з рисунку 1, кількість публікацій постійно коливається, втім має виражену тенденцію до зростання. Піковими періодами є 2020–2021 рр., що може бути пов'язане

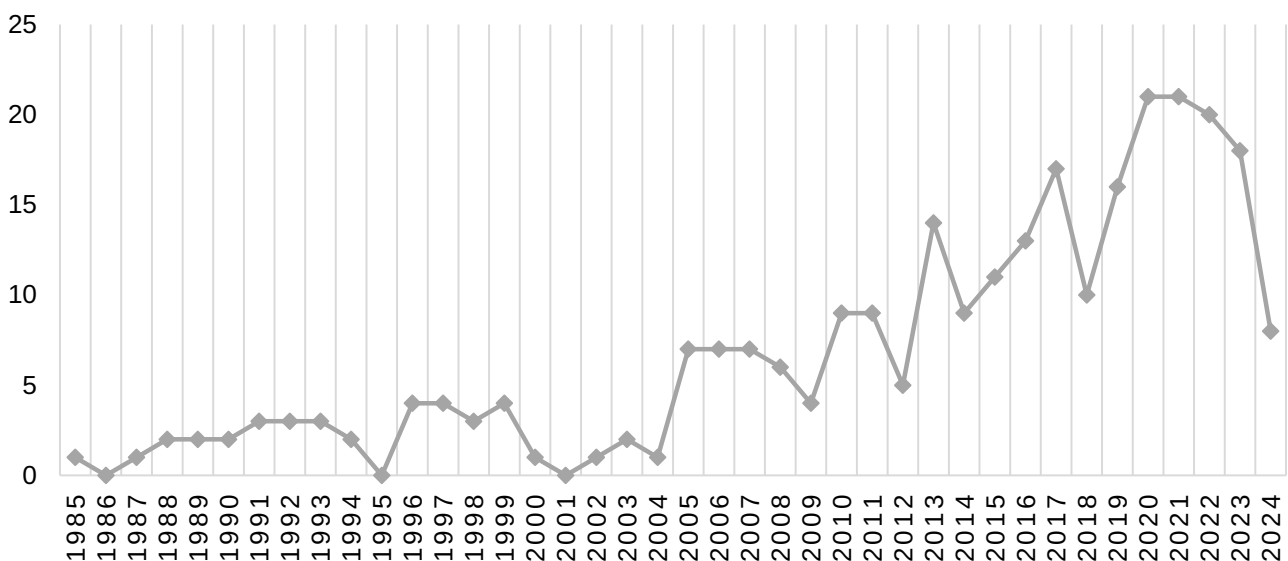

Рис. 1. Кількість публікацій по роках (1985-травень 2024) в тематиці «управління державним боргом» та «економічного розвитку»

Джерело: побудовано авторами за даними БД Scopus

з необхідністю залучення більшістю країн додаткових позикових ресурсів для подолання криз, спричинених пандемією Covid-19. Значна частина публікацій 2022 року – так чи інакше стосується подолання економічних криз, залучення додаткових ресурсів (у тому числі боргових), внаслідок повномасштабного вторгнення росії на територію України.

Порівняно з 2023 роком, незначна кількість публікацій у 2024 році – зумовлена виключно обмеженим періодом аналізу (по травень 2024 р.).

Втім варто зазначити, що дослідити зацікавленість в розробленні ефективної системи управління державним боргом важливо не лише на основі існуючих публікацій, але й за допомогою веб-інструменту Google Trends, який дає змогу зрозуміти популярність теми серед ширшої аудиторії та визначити сезонні чи інші коливання в інтересах до неї. Такий підхід дозволить отримати комплексне уявлення про наукову активність та загальний інтерес до теми (див. рис. 2).

Рисунок 3 демонструє постійні та різкі коливання в частоті пошукових запитів щодо управління державним боргом в контексті розроблення дієвої політики економічного розвитку, що вказує на періодичні зміни в інтересі до теми протягом вказаного періоду.

Географічний розподіл наукових публікацій, свідчить, що найбільше робіт з США (14,4% всіх опублікованих праць), також до трійки з найбільшою кількістю публікацій потрапили – Україна (7%) та Великобританія (7%). В десятку, за кількістю наукових робіт, увійшли країни, що є членами ЄС: Італія (4,8%) і Німеччина (2,9%), Румунія (2,2%) та Іспанія (2,2%). Цікавим фактом є те, що науковці з України, по кількості публікацій з досліджуваної тематики, займають друге місце, при чому, переважна більшість цих публікацій датується з 2022 року і до сьогоднішнього

часу, що свідчить про чималу стурбованість рівнем боргового навантаження на економіку країни з початку війни.

Відносно авторів, що мають найбільше публікацій в БД Scopus, відібраними за ключовими словами «управління державним боргом» AND «економічний розвиток», в топ-5 входять: Небаба Н., Разінкова М., Шрекер Т., та Журавка Ф [3].

Галузевий аналіз наукових публікацій, представлений на рисунку 5, демонструє що переважна більшість 61,9% публікацій припадають на наступні предметні галузі: Соціальні науки (22,8% праць в зазначеній тематиці), Економіка, економетрика та фінанси (20,9%), Бізнес, менеджмент та бухгалтерський облік (18,2%). Однак є публікації і в предметних галузях Екологія, Медицина, Інженерія, Енергетика, Комп'ютерні науки, Науки про прийняття рішень тощо, що свідчить про взаємозв'язок системи управління державним боргом майже з усіма аспектами розвитку економіки країни. Адже, державний борг може визначати обсяги фінансування екологічних програм, впливати на фінансування медичних програм, впливати на інфраструктурні та енергетичні проекти в інженерії та енергетиці, а також викликати необхідність аналізу в комп'ютерних науках та науках про прийняття рішень.

Наступним кроком бібліометричного аналізу є побудова бібліометричних карт за допомогою ПЗ VOSviewer, на основі відібраних за ключовими словами публікацій в БД Scopus. Результати даного блоку бібліометричного аналізу представлено на рис. 5.

В цілому такий аналіз є центральним в бібліометричному огляді наукових публікацій, оскільки саме він дає змогу зрозуміти структуру знань у сфері управління державним боргом, ідентифікувати ключові підтеми, та групувати їх за спільними ознаками (по кластерам).

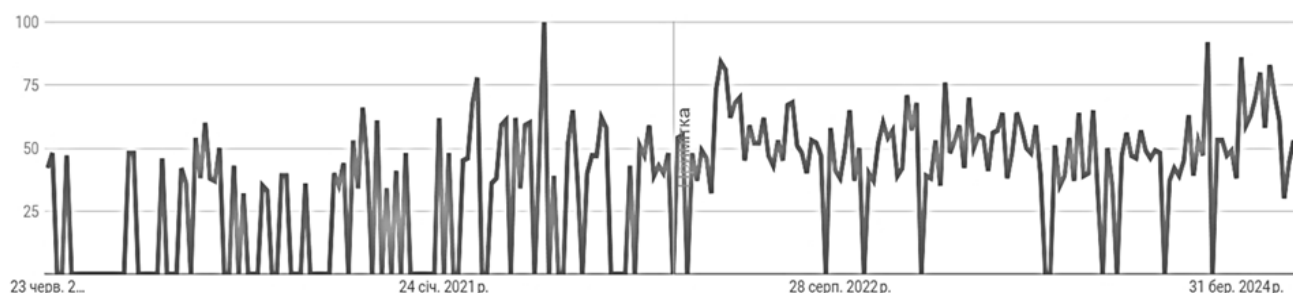

Рис. 2. Підсумки Google Trends запитів інтернет-користувачів в тематичі «управління державним боргом» та «економічного розвитку», у світі за 2004 – травень 2024 рр.

Джерело: створено авторами за допомогою інструменту Google Trends

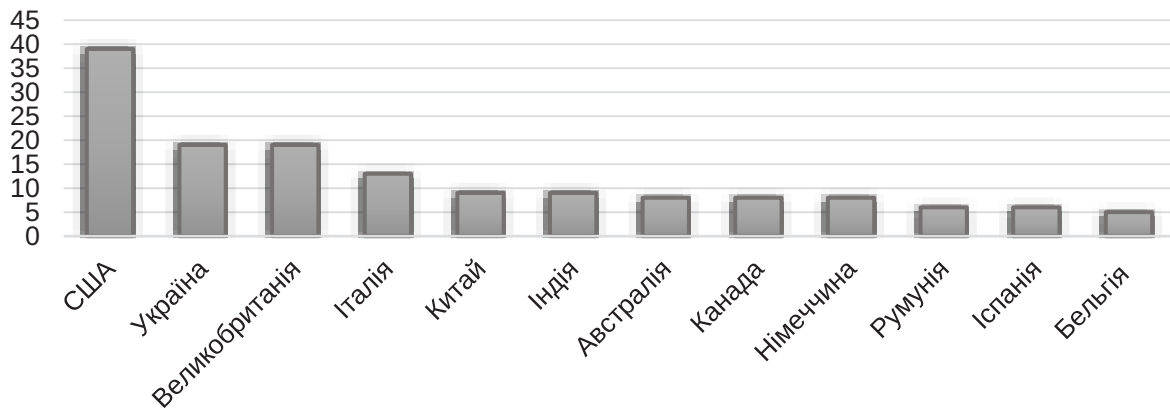

Рис. 3. Кількість публікацій по країнах авторів з кількістю публікацій 5 і більше за пошуковим запитом «управління державним боргом» та «економічний розвиток»

Джерело: побудовано авторами за даними БД Scopus

Рис. 4. Частка публікацій в тематичі «управління державним боргом» та «економічного розвитку», в різних предметних галузях

Джерело: побудовано авторами за даними БД Scopus

Отже, за результатами бібліометричного аналізу релевантних наукових публікацій, проіндексованих наукометричною БД Scopus з використанням інструментарію VOSviewer було сформовано мапу взаємозв'язків поняття «управління державним боргом» та «економічний розвиток» («public debt management» AND «economic development»), з іншими категоріями, що дозволило виділити три кластери (див. табл. 1), які на рисунку позначено зеленим, червоним, та синім кольорами.

В цілому, ці кластери підкреслюють важливість комплексного підходу до управління державним боргом, який враховує економічні, політичні та соціальні фактори, що забезпечують стійкий розвиток, фінансову стабільність та добробут населення.

Також, в контексті проведення бібліометричного аналізу, важливим є дослідження зміни пріоритетів в наукових працях, щодо

управління державним боргом у часі. З цією метою була побудована бібліометрична карта, яка дозволяє на основі часового групування ключових слів проранжувати ключові контекстуальні детермінанти досліджень з 1985 року по травень 2024 року. На карті ключові слова позначені різними кольорами: темно-фіолетовий – найбільш ранні дослідження, в яких використовувалися дані ключові слова та жовтий – новітні роботи (див. рис. 6).

Отже, за результатами аналізу контекстуально-часового блоку досліджень з питань управління державним боргом в політиці економічного розвитку – вдалося виявити п'ять стадії, протягом яких відбувалася зміна основних акцентів, зокрема: 1985–1990 рр. – цей період науковці активно досліджували проблеми впливу боргового навантаження на ключові соціально-економічні показники країни (особлива роль приділялася демогра-

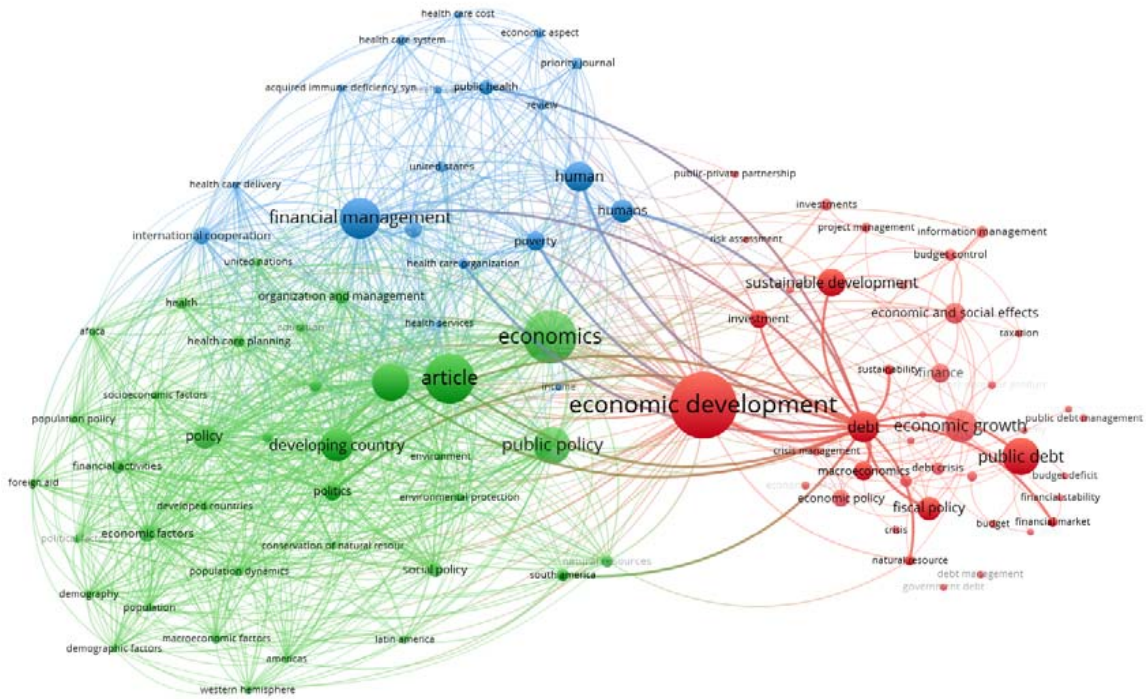

Рис. 5. Контекстуальний аналіз наукових публікацій в тематиці «управління державним боргом» та «економічного розвитку»

Джерело: побудовано авторами за допомогою інструментарію VOSviewer

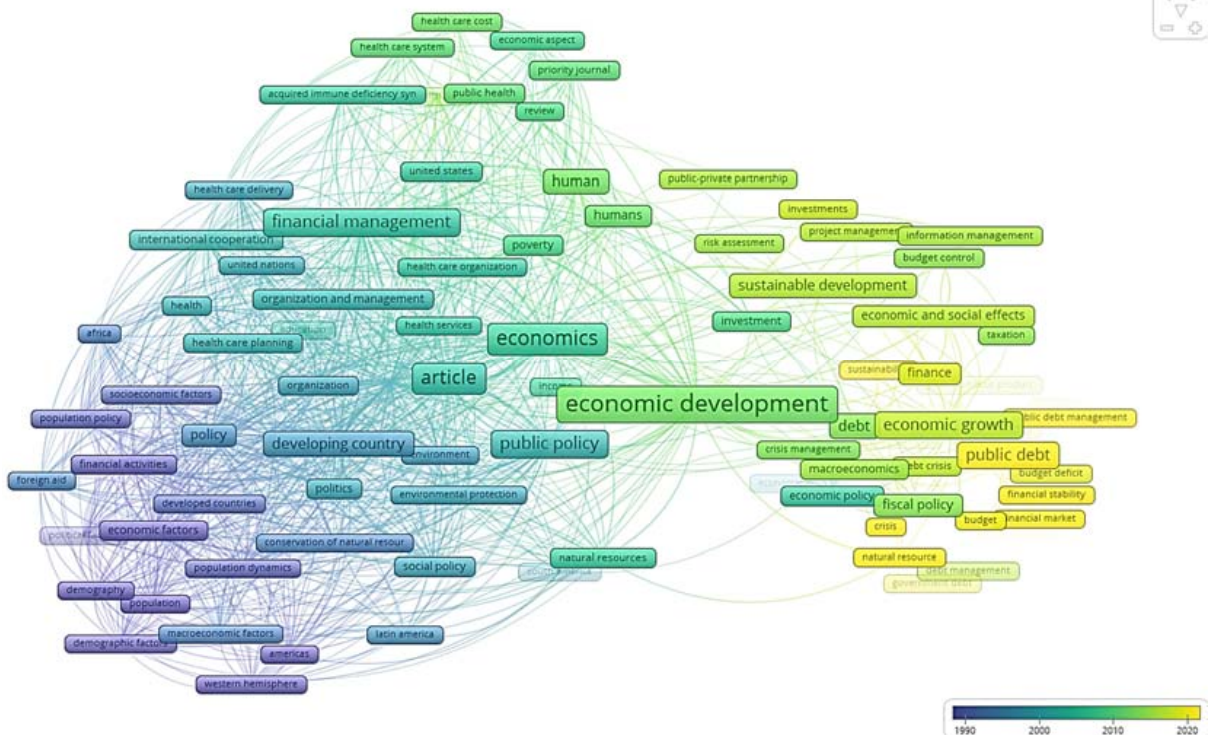

Рис. 6. Бібліометрична карта змістовно-часового аналізу публікацій з питань управління державним боргом, опублікованих у виданнях бази даних Scopus

Джерело: побудовано авторами за допомогою інструментарію VOSviewer

Таблиця 3

Характеристика бібліографічних кластерів на основі аналізу «co-occurrence of keywords» використовуючи VOSviewer

Характеристики кластеру	Змістовна характеристика та приклади основних ключових слів
Кластер 1 (червоний): 41 одиниця об'єктів (ключових слів)	Наукові публікації, виокремлені за ключовими словами до даного кластеру, присвячені тому, як ефективне управління державним боргом впливає на стійке економічне зростання, фінансову стабільність та здатність країни адаптуватися до кризових ситуацій, а також розглядає вплив боргової політики на соціально-економічний розвиток і довгострокові перспективи. Окремі дослідження даного кластеру присвячені ролі державного управління в системі забезпечення сталого розвитку та досягнення цілей сталого розвитку за рахунок боргового фінансування. Ключові слова: бюджет, антикризове управління, управління боргом, боргова криза, економічне зростання, економічний розвиток, економічні реформи, фінансова криза, економічні та соціальні наслідки, фінансова стабільність, сталий розвиток.
Кластер 2 (зелений): 36 одиниць об'єктів	Дослідження що увійшли до даного кластеру розглядають, як державний борг та управління ним у розвинених країнах впливає на макроекономічні показники, публічну політику та соціально-економічні умови. Зокрема, аналізується вплив боргової політики на соціально-економічні показники країни, а також як політичні та економічні рішення сприяють або перешкоджають стійкому економічному розвитку та управлінню державним боргом. Ключові слова: розвинені країни, економіка, державна політика, соціально-економічні фактори, макроекономічні фактори, тощо.
Кластер 3 (синій): 19 ключових слів	Наукові дослідження даного кластеру досліджують, як управління державним боргом впливає на ефективність системи охорони здоров'я, громадське здоров'я та загальний добробут населення. Автори цих публікацій аналізують роль уряду у фінансуванні, регулюванні охорони здоров'я та забезпеченні медичних послуг, за рахунок державних запозичень. Приклади ключових слів: фінансовий менеджмент, охорона здоров'я, громадське здоров'я, людина, уряд, економічний аспект, тощо.

Джерело: складено авторами

фічним показником); з 1990 по 2000 – в цей період увага науковців змістилася на дослідження сутності та ролі державного боргу в глобальному аспекті, та можливості переймання досвіду інших країни в ефективному управлінні державним боргом для подальшого забезпечення економічного розвитку; з 2000 року по 2010 рр. – на цій стадії увага науковців зосереджувалася на фінансовому управлінні, міжнародному співробітництві, а також на питаннях боротьби з бідністю за рахунок залучення державних зобов'язань; з 2011 року по 2020 рр. – у цей період підвищилася актуальність досліджень з питань боргового навантаження в контексті забезпечення економічного розвитку, охорони здоров'я, особливо під впливом необхідності подолання негативних наслідків пандемії Covid-19; з 2021 року до сьогодні – на сучасній стадії увага науковців спрямована на обґрунтуванні

зв'язку державного боргу та управління ним з процесами забезпечення сталого розвитку та екологічної стійкості та подолання наслідків пандемії Covid- 19, військових конфліктів.

Також в рамках даного дослідження були проаналізовані ключові змістовні аспекти, щодо управління державним боргом в контексті забезпечення економічного розвитку країни, визнані більшістю науковців, та виокремлені ключові з них:

Переважна частина науковців не розглядають виключно негативний вплив державного боргу на економічну стійкість країни (що проявляється в рості інфляції, падінні інвестиційної привабливості країни та макроекономічної стійкості тощо), а в протизвагу, зауважують на тому, що за умови побудови ефективної системи управління державним боргом позитивний вплив значно перевищує (а подекуди й зовсім нівелює) негативний вплив.

Управління державним боргом потребує потребує комплексного підходу. Науковці зауважують, що управління державним боргом необхідно розглядати як систему, що складається з підсистем, кожна з яких потребує «своїх» методів, інструментів, інституційних механізмів, підходів тощо.

Висновок. Отже, в статті було реалізовано бібліометричний аналіз для визначення рівня наукової підтримки у вирішенні проблеми забезпечення ефективної системи управління державним боргом в контексті сприяння економічному розвитку країни.

Результати бібліометричного аналізу продемонстрували високий рівень зацікавленості до даної проблематики, поміж науковців (аналіз наукових публікацій з БД Scopus) та інтернет-користувачі (трендовий аналіз), що є свідченням важливості даної теми та необхідності її подальшого дослідження.

На основі проведено бібліометричного аналізу були виокремлені перспективні напрями подальших досліджень:

1. Змістовно-географічний аспект:

– більш глибоке дослідження національних відмінностей в управлінні державним боргом, з точки зору науковців та державних підходів;

– національні відмінності в системі оцінювання рівня боргової безпеки, як складової частини управління державним боргом, та у визначенні граничних значень ключових індикаторів боргової стійкості країни.

2. Змістовно-часовий вимір:

– дослідження зміни підходів до управління державним боргом виходячи з визначених кризових умов (до уваги має братися принцип циклічності подій в економіці).

Розгляд цих питань може стати базою для більш детальних досліджень, які допоможуть покращити ефективність систем управління державним боргом в контексті забезпечення економічного розвитку країн.

Подяка. Фінансується Європейським Союзом (проект 101127602-EUEPDM-ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH – «Досвід ЄС в управлінні державним боргом: висновки для України у воєнний та післявоєнний періоди»). Погляди та думки, викладені в цій публікації, належать виключно авторам і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або Європейського агентства з питань освіти і культури. Ані Європейський Союз, ані орган, що надав грант, не несуть за них відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Clements B. External Debt, Public Investment, and Growth in Low-Income Countries. *International Monetary Fund*. 3. 2003. 249 p.
2. Cochrane, J. H. (2001). Long-Term Debt and Optimal Policy in the Fiscal Theory of the Price Level. *Econometrica*, 69(1), 69–116. doi:10.1111/1468-0262.00179
3. Fedir Zhuravka, Mila Razinkova, Olena Plakhotnik, Tetiana Grynko and Natalia Nebaba (2023). Effect of Ukraine's public debt management on its macroeconomic development: VAR modeling. *Problems and Perspectives in Management*, 21(4), 483–501. doi:10.21511/ppm.21(4).2023.37
4. Gentle, P.F. (2021). The USA Federal Debt-to-GDP Ratio and The Unified Budget Act's Lack of Generally Accepted Accounting Principles. *SocioEconomic Challenges*, 5(2), 49–57. [https://doi.org/10.21272/sec.5\(2\).49-57.2021](https://doi.org/10.21272/sec.5(2).49-57.2021)
5. Ghosh, A. R., Ostry, J. D., & Qureshi, M. S. (2015). Exchange rate management and crisis susceptibility: A reassessment. *IMF Economic Review*, 63, 238–276. doi:10.1057/imfer.2014.29
6. Gnegne, Y., & Jawadi, F. (2013). Boundedness and nonlinearities in state debt dynamics: A TAR assessment. *Economic Modelling*, 34, 154–160. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2013.04.006>
7. Hanna Filatova, Sergiy Voytov, Yevheniia Polishchuk and Oksana Dudchuk (2022). The public debt of Ukraine in the economic development policy in the war and post-war periods: Bibliometric analysis. *Public and Municipal Finance*, 11(1), 142–154. doi:10.21511/pmf.11(1).2022.12.
8. Kaya, H. D. (2020). The depth of the financial system: A comparison of developed and less developed countries. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 4(4), 109–118. [https://doi.org/10.21272/fmir.4\(4\).109-118.2020](https://doi.org/10.21272/fmir.4(4).109-118.2020)
9. Kumar, M., Woo J. (2010). Public Debt and Growth. IMF Working Paper 10/174.
10. Pienkowski, A. (2017). Debt limits and the structure of public debt. *Journal of Globalization and Development*, 8(2).
11. Pulay, G. Z. (2018). Risk and cost of sovereign debt in the member states of the European Union as a factor of their economy development. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 304–316. <https://doi.org/10.21272/mmi.2018.1-23>

12. Reinhart, C.M., Rogoff, K.S., 2009. The aftermath of financial crisis. *American Economic Review*, 99, 466–472.
13. Shkolnyk, I., & Koilo, V. (2018). The relationship between external debt and economic growth: Empirical evidence from Ukraine and other emerging economies. *Investment Management and Financial Innovations*, 15(1), 387–400. doi:10.21511/imfi.15(1).2018.32
14. Stawska, J. (2015). The public finance sector debt and economic growth in Poland in the context of financial crisis. *Magnanimitas*, 6, 570–578. URL://core.ac.uk/download/pdf/80534769.pdf
15. Барановський О. І. Дослідження теоретичних засад боргової безпеки держави. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2016. Випуск 1(47). Том 1. С. 327–337.
16. Богдан Т. П. Боргова безпека та її роль у гарантуванні фінансової стабільності. *Вісник Національного банку України*. 2012. № 4. С. 8–15.
17. Кулінська А. В. Бюджетна безпека як умова досягнення національних соціально-економічних інтересів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. 4. С. 29–34.
18. Новосьолова О. Боргова безпека як визначальний фактор макроекономічної стабільності держави. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія «Економічні науки»*. 2014. Випуск 35.1. С. 123–128.

REFERENCES:

1. Clements B. External Debt, Public Investment, and Growth in Low-Income Countries. *International Monetary Fund*. 3. 2003. 249 p.
2. Cochrane, J. H. (2001). Long-Term Debt and Optimal Policy in the Fiscal Theory of the Price Level. *Econometrica*, 69(1), 69–116. doi:10.1111/1468-0262.00179
3. Fedir Zhuravka, Mila Razinkova, Olena Plakhotnik, Tetiana Grynko and Natalia Nebaba (2023). Effect of Ukraine's public debt management on its macroeconomic development: VAR modeling. *Problems and Perspectives in Management*, 21(4), 483–501. doi:10.21511/ppm.21(4).2023.37
4. Gentle, P.F. (2021). The USA Federal Debt-to-GDP Ratio and The Unified Budget Act's Lack of Generally Accepted Accounting Principles. *SocioEconomic Challenges*, 5(2), 49–57. [https://doi.org/10.21272/sec.5\(2\).49-57.2021](https://doi.org/10.21272/sec.5(2).49-57.2021)
5. Ghosh, A. R., Ostry, J. D., & Qureshi, M. S. (2015). Exchange rate management and crisis susceptibility: A reassessment. *IMF Economic Review*, 63, 238–276. doi:10.1057/imfer.2014.29
6. Gnegne, Y., & Jawadi, F. (2013). Boundedness and nonlinearities in state debt dynamics: A TAR assessment. *Economic Modelling*, 34, 154–160. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2013.04.006>
7. Hanna Filatova, Sergiy Voytov, Yevheniia Polishchuk and Oksana Dudchuk (2022). The public debt of Ukraine in the economic development policy in the war and post-war periods: Bibliometric analysis. *Public and Municipal Finance*, 11(1), 142–154. doi:10.21511/pmf.11(1).2022.12.
8. Kaya, H. D. (2020). The depth of the financial system: A comparison of developed and less developed countries. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 4(4), 109–118. [https://doi.org/10.21272/fmir.4\(4\).109-118.2020](https://doi.org/10.21272/fmir.4(4).109-118.2020)
9. Kumar, M., Woo J., 2010. Public Debt and Growth. *IMF Working Paper* 10/174.
10. Pienkowski, A. (2017). Debt limits and the structure of public debt. *Journal of Globalization and Development*, 8(2).
11. Pulay, G. Z. (2018). Risk and cost of sovereign debt in the member states of the European Union as a factor of their economy development. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 304–316. <https://doi.org/10.21272/mmi.2018.1-23>
12. Reinhart, C.M., Rogoff, K.S., 2009. The aftermath of financial crisis. *American Economic Review*, 99, 466–472.
13. Shkolnyk, I., & Koilo, V. (2018). The relationship between external debt and economic growth: Empirical evidence from Ukraine and other emerging economies. *Investment Management and Financial Innovations*, 15(1), 387–400. doi:10.21511/imfi.15(1).2018.32
14. Stawska, J. (2015). The public finance sector debt and economic growth in Poland in the context of financial crisis. *Magnanimitas*, 6, 570–578. URL://core.ac.uk/download/pdf/80534769.pdf
15. Baranovskiy O. I. (2016) Doslidzhennia teoretychnykh zasad borhovoї bezpeky derzhavy [Research on Theoretical Foundations of State Debt Security]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia «Ekononika»*. Issue 1(47), vol. 1, pp. 327–337. (in Ukrainian)
16. Bohdan T. P. (2012) Borhova bezpeka ta yii rol u harantuvanni finansovoi stabilnosti [Debt Security and Its Role in Ensuring Financial Stability]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 4, pp. 8–15. (in Ukrainian)

17. Kulinska A. V. (2016) Biudzhetna bezpeka yak umova dosiahnennia natsionalnykh sotsialno-ekonomichnykh interesiv [Budget Security as a Condition for Achieving National Socio-Economic Interests]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, Issue 4, pp. 29–34. (in Ukrainian)
18. Novoselova O. (2014) Borhova bezpeka yak vyznachalniy faktor makroekonomichnoi stabilnosti derzhavy [Debt Security as a Determining Factor in the Macroeconomic Stability of the State]. *Zbirnyk naukovykh prats ChDTU. Seriiia «Ekonomichni nauky»*. Issue 35.1, pp. 123–128. (in Ukrainian)